

Nergens op beroemd

De makers van *Beroemden*, met rechts helemaal Gillis Biesheuvel en daarnaast Willem de Wolf (wit T-shirt).

Foto Sanne Peper

Vanavond is de Nederlandse première van *Beroemden*, 'een pleidooi voor het vrije, associatieve theater'.

DOOR KARIN VERAART

Het begon dit keer allemaal met de lievelingsmopperkont van ieder theatermens: Thomas Bernhard. Of, specifiek, met zijn *Beroemden*, een iets minder bekend stuk dat de Oostenrijkse auteur schreef ter gelegenheid van de Salzburger Festspiele eind jaren zeventig. Willem de Wolf: 'Een afrekening met het culturele milieu in Salzburg van dat moment. Een frontale aanval op een aantal kunstenaars die niets doen dan pochen en zeggen dat het vroeger beter was. Dat klinkt natuurlijk enorm geestig.' Gillis Biesheuvel: 'Maar het was gewoon niet goed.' De Wolf: 'Het had een ontdekking kunnen zijn, maar wij realiseerden ons: soms is het niet voor niets dat een stuk weinig wordt gespeeld.'

Die 'wij' is een bijzonder clubje acteurs uit verscheidene Vlaamse en Nederlandse theatergroepen dat eens in de zoveel tijd elkaars gezelschap zoekt om te komen tot al even bijzondere voorstellingen. In totaal zijn ze nu met z'n zessen, onder wie Gillis Biesheuvel en Willem de Wolf. Het samenwerkingsverband heeft geen naam, en hun stukken staan om praktische redenen wat gefragmenteerd in het theater.

Desalniettemin hebben ze een reputatie opgebouwd met (wat ze zelf noemen) hun 'polycoproducties'. Onomatopoeie was een regelrecht succes, net als opvolger *We hebben het een/het boek* (niet) gelezen. De verstokte liefhebber herinnert zich nog *My Dinner With André* of *vandeneedevandeschrijvervande koningendiderot*. En nu zijn we toe aan de nieuwste, die vanavond de Nederlandse première beleeft en tevens de seizoensopening van het Amsterdamse Frascati markeert: *Beroemden*, dus.

Niks Thomas Bernhard, die tekst werd losgelaten. Op het affiche is de titel half doorgekrast, om eronder weer te verschijnen. Er ontstond een enorme vrijheid opeens, waarmee ze gezessen enthousiast aan de slag gingen - en *Beroemden* klonk eigenlijk verre van verkeerd. Onderaan staat, als een plakkerje er overheen: FRAGILE.

Misschien is deze voorstelling wel iets kwetsbaarder dan haar voorgangers. Die waren, om te beginnen, heel talig, spitsvondig, rumoerig. *Beroemden* is veel meer een performance, met weinig tekst. Wel weer is ze heel beeldend, en zintuiglijk.

'Kunnen we in die relatieve vrijheid die we nu hebben iets maken waar je anders nooit toe komt?', dat wilden we bekijken', zegt Biesheuvel (toneelgezelschap Dood Paard).

'Tegelijkertijd was het een periode van politiek, subsidieaanvragen', zegt De Wolf (hij speelt bij De Koe). 'Alles wat je doet, moet dan worden benoemd. Je moet aangeven waarop je je beroemt. En hoe wáár is dat dan, of hoe transparant, of interessant? Als je je nu eens nergens op beroemt, en niets uitlegt en het publiek vrij laat associëren! Ha, we beroemen ons niet meer, we 'beroemden' ons - zie

de titel. Gaandeweg werd die gedachte erg belangrijk.'

Biesheuvel: 'Niet alleen vanuit de politiek, maar ook van de kant van beleidsmakers en schouwburgdirecteuren wordt er steeds gehamerd op helderheid en uitleg. *Beroemden* is ook een reactie daarop. Het is een voorstelling waarin je je op de sfeer kunt laten meevoeren, zoals in een expositieruimte waar je mogelijk ook niet alles begrijpt, maar waar je gevoel, kleuren, geuren meeneemt.'

Dat is ook precies wat er gebeurt een paar weken ervoor in het kleine zaaltje van De Koe in Antwerpen. Het publiek zit in een diagonale lijn, de spelers stuiteren er op een vertrouwde, energieke (bijna slapstickachtige) manier omheen. De lach kriebelt al in je keel. Maar nee. Het gaat anders. De geur van koffie dringt je neus binnen, beeldende scènes prikkelen de fantasie. Er doemt een wereld op die de onze zou kunnen zijn met onvolkomenheden en tegenstrijdigheden. Als er uiteindelijk toch tekst komt, is die onverwacht. Geen scherpe dialogen, gevatte geestigheden rondom ritme en rijm. Gewaagder, misschien wel. Vrijer.

Biesheuvel: 'Het is een associatieve reis. Overigens, en in die zin past het in ons werk: we hebben altijd beelden en beweging opgezocht. Dat hebben we nu uitvergroot in het eerste deel, en de tekst voor het laatst bewaard. De associaties, gedachten, ervaringen die verbind je met elkaar wanneer je de tekst hoort, of dat bewust of onbewust, logisch of onlogisch is - dat maakt ons niet zo veel uit.'

De Wolf: 'Ik merkte dat het belangrijk is weer eens zoiets te maken. En dat het ook werkt bij het publiek: voorbij te gaan aan 'alles-exact-weten-en-kunnen-duiden'. Kijk, bij beeldende kunst is het als

een sociale code: je mag er al je gedachten en gevoelens op loslaten. In het theater is dat denk ik aan het afnemen.'

Biesheuvel: 'Ja, en voor de terugkeer daarvan is Beroemden ook een pleidooi. Voor vrijheid.'

Beroemden: vanavond in (Nederlandse) première in Frascati Amsterdam, tot en met 16/9. Hieraan voorafgaand: Play with Food: Dood Paard leest samen met een selectie acteurs van de andere gezelschappen fragmenten uit JOOS van Enver Husicic. Met maaltijd. Frascati.nl

Eens in de zoveel tijd zoeken ze elkaar op voor een nieuwe 'polycoproductie': acteurs Gillis Biesheuvel (Dood Paard), Willem de Wolf (voorheen Kas en De Wolf, nu maker bij de Vlaamse groep Koe), Peter Van den Eede (ook Koe), Damiaan De Schrijver en Sara De Roo (van het Vlaamse STAN) en Matthias de Koning van Maatschappij Discordia. Laatstgenoemde is lid van het eerste uur (1998) en motor achter de samenwerking die resulteerde in deze groep van zes. Tezamen tekenden ze al voor oersterke voorstellingen als Onomatopée en We hebben het/een boek (niet gelezen). 'De kracht is onze onvoorspelbaarheid', zegt De Wolf. 'Kijk naar onze agenda's en er kan eigenlijk niks. En toch lukt het dan weer. Hun nieuwste gaat vanavond in première in Theater Frascati in Amsterdam: Beroemden.

''Bij beeldende kunst is het als een sociale code: je mag er al je gedachten en gevoelens op loslaten. In het theater is dat denk ik aan het afnemen',,

''Politici, beleidsmakers en schouwburgdirecteuren hameren steeds op helderheid en uitleg. Beroemden is daar een reactie op',,